

Naslov originala:
Benjamin Alire Sáenz
Aristotle and Dante Discover the Secrets of the Universe

Copyright © 2012 by Benjamin Alire Sáenz
Published by arrangement with Simon & Schuster Books For Young
Readers, an Imprint of Simon & Schuster Children's Publishing Division.
Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2017

ZA IZDAVAČA:
Marko Sabovljević

UREDNIK:
Marina Sabovljević

PREVOD:
Dušica Bradonjić

LEKTURA I KOREKTURA:
Milica Rakić

ŠTAMPA:
Alpha print, Zemun

TIRAŽ:
1000

IZDAVAČ:
Publik praktikum
Dobrovoljačka 10/I, Zemun
office@publikpraktikum.rs
011/4202 544; 011/4202 545

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

BENDŽAMIN ALIRE SAENZ

Aristotel
Dante
otkrivaju
tajne
univerzuma

*Svim dečacima koji su morali
da nauče drugačija pravila igre.*

ZAŠTO SE SMEŠIMO? ZAŠTO SE SMEJEMO? ZAŠTO SE
osećamo usamljeno? Zašto smo zbunjeni i tužni? Zašto
čitamo poeziju? Zašto zaplaćemo kada vidimo neku sliku?
Zašto nam srce poludi kada volimo? Zašto osećamo stid?
Šta je to što osećamo u donjem stomaku, što nazivamo
strašću?

*Leti važe drugačija
pravila*

Problem mog života jeste to što je on nečija tuđa ideja.

ZASPAO SAM JEDNE LETNJE NOĆI NADAJUĆI SE DA ĆE SVET biti drugačiji kada se probudim. Kada sam ujutru otvorio oči, svet je bio isti. Zbacio sam pokrivač sa sebe i nastavio da ležim, dok je kroz otvoreni prozor ulazila vreline.

Uključio sam radio. *Alone* je svirala. Sranje, *Alone*, pesma grupe Hart. To nije moja omiljena pesma. Nije mi omiljena grupa. Nije mi omiljena tema. „Ne znaš koliko dugo...”

Imao sam petnaest godina.

Bilo mi je dosadno.

Bio sam nesrećan.

Što se mene ticalo, sunce je moglo da otopi plavetnilo s neba. Onda bi i ono moglo da bude isto toliko nesrećno koliko sam i ja bio.

Di-džej je izgovarao iritantne, očigledne stvari poput, „Leto je! Danas je vruće!” Onda je pustio onu staru stvar iz *Usamljenog rendžera*, koju je voleo da pušta svakog jutra, zato što je smatrao da je to kul način da probudi svet. „Điha, Srebrni!” Ko je zaposlio tog tipa? Ubijao me je. Mislim da, dok smo slušali uvertiru *Vilijama Tela*, trebalo je da zamišljamo *Usamljenog rendžera* i Tonta kako jašu konje kroz pustinju. Možda je trebalo da neko obavesti tog tipa da nemamo svi još uvek deset godina. „Điha, Srebrni!” Sranje. Di-džej se ponovo začuo. „Budi se, El Paso! Ponedeljak, petnaesti juni, 1987! 1987! Možete li da poverujete? I veliko srećan rođendan Vejlonu Dženingsu, koji danas puni pedeset godina!” Vejlon Dženings? Ovo je rok-stanica, dođavola.

Onda je rekao nešto što je nagovestilo da možda ipak ima mozga. Ispričao je priču o tome kako je Vejlon Dženings preživeo pad aviona 1959, kada su poginuli Badi Hol i Riči Valens. Njima u čast, pustio je novu verziju pesme *La Bamba* Los Lobosa.

La Bamba. To sam mogao da podnesem.

Lupkao sam bosim nogama po drvenom podu. Dok sam klimao glavom u ritmu muzike, počeo sam da se pitam šta li je prolazilo kroz glavu Ričija Valensa pre nego što se avion survao na zemlju koja ne prašta. *Hej, Badi. Gotovo je s muzikom.*

Da tako rano bude gotovo s muzikom. Da bude gotovo, a tek je počelo. To je zaista tužno.

UŠETAO SAM U KUHINJU. MAMA JE SPREMALA RUČAK ZA sastanak sa svojim prijateljicama iz katoličke crkve. Sipao sam sebi čašu soka od pomorandže.

Mama mi se osmehnula. „Hoćeš li reći dobro jutro?”

„Premišljam se”, rekao sam.

„Pa, barem si se izvukao iz kreveta.”

„I o tome sam dugo morao da razmišljam.”

„Šta je to s vama dečacima i sa spavanjem?”

„Dobro nam ide.” To ju je nasmejalo. „U svakom slučaju, nisam spavao. Slušao sam *La Bambu*.”

„Riči Valens”, rekla je, skoro pa šapatom. „Tako tužno.”

„Kao i tvoja Petsi Klajn.”

Klimnula je glavom. Ponekad bih je zatekao kako peva tu pesmu, *Crazy*, i nasmešio bih se. Ona bi mi uzvratila osmeh. Bilo je to kao da smo delili tajnu. Moja mama, imala je lep glas. „Avionske nesreće”, prošaputala je majka. Mislim da je govorila više sebi nego meni.

„Možda Riči Valens jeste poginuo mlad – ali je uradio nešto sa svojim životom. Mislim, stvarno je uradio nešto. A ja? Šta sam ja uradio?”

„Imaš vremena”, rekla je. „Vremena na pretek.” Večiti optimista.

„Pa, moram prvo da postanem čovek”, rekao sam.

Čudno me je pogledala.

„Imam petnaest godina.”

„Znam koliko imaš godina.”

„Petnaestogodišnjaci se ne računaju kao ljudi.”

Mama se nasmejala. Predavala je u srednjoj školi. Znam da se donekle slagala sa mnom.

„Pa, zbog čega imate taj veliki sastanak?”

„Reorganizujemo banku hrane.”

„Banku hrane?”

„Svi moraju da jedu.”

Mama je slaba na siromašne. Bila je u njihovoj koži. Ona zna o gladovanju ono što ja nikada neću spoznati.

„Da”, rekao sam. „Pretpostavljam da je tako.”

„Možda bi mogao da nam pomogneš?”

„Naravno”, odgovorio sam. Mrzeo sam kada me ljudi predlože za nešto. Problem mog života jeste to što je on nečija tuđa ideja.

„Šta ćeš raditi danas?” To je zvučalo kao izazov.

„Idem da se pridružim nekoj bandi.”

„To nije smešno.”

„Meksikanac sam. Zar to nije ono što mi radimo?”

„Nije smešno.”

„Nije smešno”, rekao sam. U redu, nije smešno.

Imao sam potrebu da izađem iz kuće. Mada, nije kao da sam imao gde da odem.

Osećao sam se kao da se gušim, kada god bi mami došle njene prijateljice iz katoličke crkve u posetu. Ne toliko zbog toga što su sve one starije od pedeset godina – nije mi to smetalo. Nisu mi čak smetali komentari ni o tome kako postajem muškarac, tu, pred njihovim očima. Mislim, znam da prepoznam gluposti kada ih čujem. Kada se radi o glupostima, to je fina, bezopasna, ljubazna varijanta. Mogao sam da podnesem to što bi me zgrabile za ramena i govorile, „Daj da te vidim. *Dejame ver. Ay que muchacho tan guapo. Te pareces a tu papa* *.” Nije kao da su imale mnogo šta da vide. Bio sam to samo ja. Da, istina je, ličim na tatu. Ja nisam mislio da je to baš tako sjajna stvar.

* Da te vidim. Oh, kako zgodan dečko. Ličiš na oca.

Međutim, ono što mi zaista jeste smetalo bilo je to što mama ima više prijatelja od mene. Koliko je to tužno?

Odlučio sam da odem na plivanje na bazen u Memorijal parku. To je bila mala ideja. Barem je bila moja.

Kada sam izlazio iz kuće, mama je uzela peškir koji sam prebacio preko ramena i zamenila ga boljim. Postojala su određena pravila o peškirimu u majčinom svetu koja ja jednostavno nisam kapirao. Ta pravila se nisu zaustavljala samo na peškirimu.

Pogledala je moju majicu.

Znam da prepoznam neodobravanje kada ga vidim u pogledu. Pre nego što me je naterala da se presvučem, uputio sam joj jedan od svojih pogleda. „To mi je omiljena majica”, rekao sam.

„Zar je nisi i juče nosio?”

„Da”, rekao sam. „To je Karlos Santana.”

„Znam ko je u pitanju”, rekla je.

„Tata mi je poklonio za rođendan.”

„Ako se dobro sećam, nisi bio oduševljen kada si otvorio tatin poklon.”

„Nadao sam se nečemu drugom.”

„Nečemu drugom?”

„Ne znam. Nečemu drugom. Majica za rođendan?” Pogledao sam mamu. „Pretpostavljam da ga ne razumem.”

„Nije on toliko komplikovan, Ari.”

„Ne priča.”

„Ponekad, kada ljudi pričaju, ne govore samo istinu.”

„Pretpostavljam da je tako”, rekao sam. „U svakom slučaju, sada mi se baš sviđa ova majica.”

„To vidim.” Osmehivala se.

I ja sam se nasmešio. „Tata je nabavio na svom prvom koncertu.”

„Bila sam tamo. Sećam se. Stara je i odrpana.”

„Ja sam sentimentaln.”

„Kako da ne.”

„Mama, leto je.”

„Da”, rekla je. „Jeste leto.”

„Druga pravila važe.”

„Druga pravila važe”, ponovila je.

Obožavao sam druga pravila leta. Mama ih je podnosila.

Pružila je ruku i provukla mi prste kroz kosu. „Obećaj mi da je nećeš nositi sutra.”

„U redu”, rekao sam. „Obećavam. Ali samo ako i ti obećaš da je nećeš ubaciti u mašinu za sušenje veša.”

„Možda ću te pustiti da je sam opereš.” Nasmešila se. „Nemoj da se udaviš.”

Osmehnuo sam joj se. „Ako se udavim, nemoj nikome da pokloniš mog psa.”

To sa psom je bila šala. Nismo imali psa.

Mama. Ona je kapirala moj smisao za humor. Ja sam kapirao njen. U tom smislu, dobro smo se slagali. Mada, nije da ona za mene nije predstavljala misteriju. Jednu stvar sam u potpunosti razumeo – razumeo sam zbog čega se tata zaljubio u nju. Zbog čega se ona zaljubila u tatu je nešto što i dalje nisam uspevao da skapiram. Jednom, kada mi je bilo šest ili sedam godina, bio sam baš ljut na oca zato što sam želeo da se igra sa mnom a on se činio tako dalekim. Bilo je kao da uopšte i nije tu. Pitao sam mamu pun onog mog dečaćkog besa, „Kako si mogla da se udaš za tog tipa?”

Nasmešila mi se i provukla mi prste kroz kosu. To je nešto što je uvek radila. Pogledala me je pravo u oči i mirno rekla, „Tvoj otac je bio prelep.” Nije čak ni oklevala.

Želeo sam da je pitam šta se desilo sa svom tom lepotom.

KADA SAM ZAKORAČIO U VRELINU DANA, ČAK I GUŠTERI su imali bolje ideje od gmizanja unaokolo. Čak su se i ptice pritajile. Katran kojim su premazali naprsline na putu se topio. Plavetnilo neba bilo je bledo i pomislio sam da su možda svi pobegli iz grada i njegove vreline. Ili su možda svi umrli kao u onim naučno-fantastičnim filmovima, a ja sam poslednji dečak na planeti. U istom trenutku, kada mi je ta misao proletela kroz glavu, grupa dečaka iz komšiluka je prošla pored mene na biciklima, zbog čega sam zaista pozeleo da *jesam* poslednji dečak na planeti. Smejali su se i zezali i činilo se kao da se dobro provode. Jedan od njih je povikao, „Hej, Mendoza! Družiš se sa svim svojim prijateljima?”

Mahnuo sam, pretvarajući se da se ne ljutim, *ha ha ha*. Onda sam mu pokazao srednji prst.

Jedan od dečaka je stao, okrenuo se i počeo da vozi ukrug oko mene. „Hoćeš opet to da uradiš?” pitao je.

Ponovo sam mu pokazao srednji prst.

Zaustavio je bicikl ispred mene i pokušao da me savrni pogledom.

Nije mu uspevalo. Znao sam ga. Njegov brat, Havijer, je jednom pokušao da mi pravi probleme. Udario sam ga. Doživotni neprijatelj. Nije mi bilo žao. Da, pa, imam kratak fitilj. Priznajem to.

Počeo je da govori svojim opasnim glasom. Kao da će to da me uplaši. „Ne zezaj se sa mnom, Mendoza.”

Ponovo sam mu pokazao srednji prst i uperio ga ka njegovom licu, kao da je u pitanju pištolj. Samo se odvezao na biciklu. Mnogo toga me plaši – ali ne dečaci poput njega.

Većina dečaka se ne zeza sa mnom. Čak ni oni koji se kreću u grupama. Svi su me ponovo obišli na biciklima, svašta mi dobacujući. Svi su imali po trinaest ili četrnaest godina i zezanje s tipovima poput mene za njih je bila samo igra. Kada su njihovi glasovi utihnuli, počeo sam da se sažaljevam.

Sažaljevanje samog sebe je umetnost. Mislim da je deo mene uživao u tome. Možda to ima veze sa tim koje sam dete po redu. Znaš, mislim da to delom jeste zbog toga. Nije mi se dopadala činjenica da sam pseudo jedino dete. Ne znam kako drugačije da razmišljam o sebi. Ja sam jedino dete iako zapravo nisam jedino dete. To je bilo bez veze.

Moje sestre, koje su bliznakinje, su dvanaest godina starije od mene. Dvanaest godina je čitav jedan život. Kunem se da jeste. Uvek su od mene pravile bebu ili igračku, ili projekat ili ljubimca. Stvarno volim pse, ali ponekad imam osećaj da nisam ništa više do porodična maskota. To je reč na španskom za kuće koje je porodični ljubimac. Mascoto. Maskota. Sjajno. Ari, porodična maskota.

Tu je i moj brat. On je jedanaest godina stariji od mene. On mi je bio još dalji nego što su sestre. Nisam smeo ni ime da mu spomenem. Ko za ime boga voli da priča o starijoj braći koja su u zatvoru? Zasigurno ne moji mama i tata. Ne ni moje sestre. Možda mi je sva ta tišina oko brata učinila nešto. Mislim da jeste. Tišina može da te učini prilično usamljenim.

Moji roditelji su bili mladi i mučili su se kada su se rodile moje sestre i brat. „Mučenje” je omiljena reč mojih roditelja. Posle nekog vremena, nakon što je dobio troje dece i pokušavao da završi fakultet, tata se pridružio marincima. Onda je otišao u rat.

Rat ga je promenio.

Ja sam se rodio kada je došao kući.

Ponekad mislim da moj otac ima sve te ožiljke. Na srcu. U glavi. Svuda. Nije lako biti sin čoveka koji je išao u rat. Kada sam imao osam godina, našao sam mamu kako priča sa tetka Ofelijom preko telefona. „Mislim da se rat za njega nikada neće završiti.” Kasnije sam pitao tetku Ofeliju da li je to istina. „Jeste”, rekla je, „istina je.”

„Ali zbog čega rat neće da ostavi tatu na miru?”

„Zato što tvoj otac ima savest”, rekla je.

„Šta mu se desilo u ratu?”

„Niko ne zna.”

„Zašto neće da nam kaže?”

„Zato što ne može.”

Eto, tako je to bilo. Kada mi je bilo osam godina, ništa nisam znao o ratu. Nisam znao ni šta je savest. Samo sam znao da je tata ponekad tužan. Mrzeo sam to što je tužan. To je i mene rastuživalo. Nisam voleo tugu.

Tako sam ja sin čoveka u kome živi Vijetnam. Da, imao sam svakakve tragične razloge da se sažaljevam. To što mi je bilo petnaest godina nije pomoglo. Ponekad sam mislio da je to što mi je bilo petnaest, najveća tragedija od svih.